

Cách cách mô hình giáo dục phổ thông (GDPT) 11 năm hiện nay

Sau khi ra đời, Nhà nước LBN đã đặt kế hoạch cách hệ thống GDPT phù hợp mô hình quốc tế hóa theo các nước phát triển cao. Đến đến hệ thống hiện nay là mô hình 11 năm gồm cấp tiểu học 4 năm, cấp PT cơ sở (tức trung học cơ sở) 5 năm, cấp trung học hoàn chỉnh (2 năm), đã tiếp tục thí điểm riêng rẽ theo hướng GD phân hoá ban đầu ở lớp 9 cuối cấp trung học cơ sở và phân ban sâu ở cấp trung học hoàn chỉnh (hai lớp 10, 11).

Hệ thống GD PT thời Liên Xô (cũ) là 10 năm, tuổi học HS tính từ tuổi lên 7 vào lớp 1 tiểu học (4 năm với trường học song song từ học mẫu đến là Tiểu học Nga, riêng với loại trường dùng tiếng mẫu không phải tiếng Nga thì tiểu học từ 5 năm, do vậy HS phải học PT tổng cộng 11 năm), tiếp cấp PT cơ sở 4 năm, cấp trung học PT (hoàn chỉnh) 2 năm, kết thúc lớp 10 ở tuổi 16,17; chỉ có một loại trường PT tổng hợp với tổ chức và chương trình giảng dạy không phân ban. Ngay từ những năm 70-80 thế kỷ trước, nhiều nhà xã hội học Xô Viết đã nhận thấy mô hình GDPT của Liên Xô không như nhiều nước phát triển khác. Chính là từ các nước đó trẻ em lên 6 đã vào học lớp 1 tiểu học, thời gian học PT kéo dài hơn (12 -13 năm) và kết thúc muộn hơn (18,19 tuổi). Quy định như vậy phần nào thành tựu của khoa học tâm lý phát triển trẻ em chứng minh trẻ lên 6 (chỉ không phải lên 7) đã có khả năng bắt đầu học tiểu học, trẻ em có sự phân hoá tự nhiên rõ rệt về năng lực tâm lý nhận thức cá nhân và về thiên hướng chuyên môn tự nhiên, do vậy cần tính tuổi học bắt đầu của trẻ ở tuổi lên 6 để nhận vào lớp 1 tiểu học và cần tổ chức các hoạt động dạy học cá nhân hoá ngay ở cấp đầu tiên của GDPT. Nhà nước Xô Viết thời đó chọn sẵn sàng tiến hành CCGD, những năm đầu ngành GD đã có chủ trương cho thí điểm diện rộng học theo mô hình GD các nước kinh tế phát triển.

Những năm đầu GD học Xô Viết (1992-1999) Bộ GD LBN chủ trương cho một số trường, địa phương có điều kiện và tự nguyện được áp dụng mô hình GD phân ban theo các hướng trên. Những năm cuối năm 1999 Chủ tịch Bộ trường GD LBN Filippov mới chính thức cho thí điểm mô hình GD PT mới có phân ban với ý tưởng xây dựng cơ cấu trường PT 12 năm nhằm các mục tiêu: tăng thêm 2 năm học cho học 10 năm để phù hợp sự thời gian học của HS PT châu Âu là 12-13 năm (đến 18- 19 tuổi). Hệ thống GDPT mới sẽ tăng cường tính học tập nghiêm túc cho HS do vậy chú ý dạy môn công nghệ học và lao động một cách hệ thống suốt 3 cấp học, cấp PT cơ sở có phân ban sâu, còn hai lớp học ở cấp 3 sẽ phân ban sâu để chuẩn bị cho học sinh chuyên ngành và nghề ở bậc ĐH. Bộ GD LBN đã tiến hành các cuộc thí điểm liên tiếp: từ 2001 đến 2004 (3 năm học) với mô hình GDPT mới theo ba phương án (10 năm như cũ, 11 năm, 12 năm) Tuy đã từng kết quả thí điểm. Những năm thăm dò xã hội thì đa số công đồng xã hội chỉ tán thành mô hình 11 năm, trong đó có 10 năm như học Xô Viết và tiến hành lớp đầu của cấp tiểu học song hành một năm (bắt đầu tuổi học tính từ 6 tuổi chỉ không phải 7 tuổi như trước). Trên cơ sở đó Nhà nước LBN quyết định chọn mô hình GD PT 11 năm (tiểu học 4 năm + phổ thông cơ sở 5 năm +

phổ thông trung học đầy đủ 2 năm) và phân ban sâu tại hai lớp 10,11 thuộc cấp trung học đầy đủ.

Các nguyên tắc để tiến hành phân ban là phải đảm bảo cho mọi HS đều có học 3 bộ phận kiến thức. Thứ nhất, với các môn chung bắt buộc gồm Tiếng Nga, Văn học, Lịch sử. Ngoài ngữ văn, Toán, Khoa học tự nhiên tích hợp, Khoa học xã hội tích hợp, GD thể chất. Thứ hai các môn học chuyên sâu do HS tự chọn. Thứ ba các môn học tự chọn không học sâu. Hai loại kiến thức đều học theo chu trình quốc gia tại thi đấu do Bộ GD&ĐT quy định, và sẽ là nội dung ra đề cho kỳ thi duy nhất (EGE); loại thứ ba và các môn học tự nguyện chuyên sâu trên mức yêu cầu của chu trình quốc gia thì không phải thi EGE. Với HS không muốn lựa chọn phân ban thì học chương trình thông thường chung, tức là Ban cơ bản điển hình (universal profil).

Các mô hình phân ban của trường, lớp THPT (hoàn chỉnh)

Từ năm học 2005/06 Bộ GD&ĐT cho phép một số trường THPT có sẵn tự nguyện tự chọn thí điểm phân ban sâu bộ (lớp 9 có thể có lớp 8). Theo ban đầu như sau: Khoa học tự nhiên, Nhân văn, Khoa học xã hội - Kinh tế, Công nghệ

Bộ đã thí điểm các phương án phân ban khác nhau thuộc cấp THPT (đầy đủ) cho phép từ năm học 2006/07 và sau các đề án phương án và trường THPT căn cứ khả năng và điều kiện giáo viên, cơ sở vật chất, và số lượng HS đăng ký nhu cầu phân ban (hay không) để lựa chọn một (hay một số) khối học theo 4 mô hình sau:

- Tại một trường tự chọn một số ban chuyên và một môn tự chọn theo quy định chung và phân ban chuyên của Bộ và nhà trường tự nguyện được tự chọn như các trường chuyên và một hay một số môn. Ví dụ trường chuyên và các môn như Toán, Hóa học, Sinh học, Ngữ văn, v. v. . .

- Ngay tại một trường THPT tự chọn cùng lúc nhiều lớp phân ban khác nhau như ban Nhân văn, ban Xã hội - Kinh tế, ban Khoa học tự nhiên, ban Toán – Lý, ban Công nghệ, v.v... và ban cơ bản điển hình.

- Trường bố trí các lớp phân môn trên cơ sở số lượng lựa chọn cá nhân của HS đăng ký học tại

trường. Như vậy toàn bộ HS học chung phần các môn cơ sở bắt buộc, song song căn cứ số lượng HS xin học môn chuyên sâu trường, mà các lớp chuyên này. Bởi vậy sẽ đi vào hành động khi có biểu hiện học tập hàng tuần (hay hàng tháng) trường nên phân công sao cho các lớp chuyên khác nhau được hoạt động theo nhu cầu của hai đối tượng: nhóm dành cho học chung cùng môn, nhóm dành cho môn số HS lựa chọn học cá nhân. Theo hướng này có nhiều lớp chuyên sâu như Toán - Lý, Hoá - Sinh, Sinh - Địa, Sinh - Nông nghiệp, Văn học, Ngoại ngữ (môn hay hai ngoại ngữ), Công nghệ, Công nghệ thông tin, v.v...

- Thực hiện phân ban liên trường là phương án thích hợp với các trường tại các thành phố nhỏ, thị trấn, nông thôn vì môi trường như không có khả năng mở được các lớp chuyên bộ môn hay chuyên ban theo nguyện vọng của HS chính thức của trường mình thì HS đăng ký học tại một trường khác. Với kịch bản này thì trường bố trí dạy các môn chung. Môi trường tu học theo khả năng của mình đăng cai môn môn (môn số) lớp chuyên cụ thể nào đó, HS các trường khác có nguyện vọng sẽ xin theo học lớp này, hoặc sẽ học theo hình thức dạy học từ xa qua internet rồi trường tổ chức thi phù hợp. Nhà nước đã bố trí miễn phí xe bus miễn phí dành cho các trường nông thôn sẽ sàng chuyên chở HS đi học theo khu vực này.

Nâng cao chất lượng GD bắt buộc lên cấp trung học phổ thông (đây đây)

Ngày 24/6/2007 Tổng thống Nga V.Putin ký công bố luật liên bang (LB) về sửa đổi một số điều khoản của luật giáo dục (GD) Nga (1992, 1996) quy định trình độ tối thiểu học sinh phải đạt được để vào trường THPT, còn sau này mới học sinh bình thường được vào trường THPT 18 tuổi hoàn thành chương trình GDPT 11 năm miễn phí. Có nghĩa là trong tương lai mới công dân Nga phải vào trường bắt buộc phải trải qua 3 cấp giáo dục tiểu học, PT cơ sở, trung học hoàn chỉnh (lớp 10 và 11) theo hình thức GD chính quy hay/và kết hợp với các loại hình GD không chính quy do Nhà nước công tác với xã hội, doanh nghiệp cùng tổ chức. Đây là một thành tựu GD rất quan trọng của nước Nga hiện Xô Viết. Về mặt pháp lý truy cập thông tin GD Xô Viết (*áp dụng chất lượng GD PT cơ sở công nghệ bắt buộc từ lớp 8/GDPT 10 năm, hoàn toàn miễn phí từ GD từ học đến trường GD mầm non cho đến GD đại học (ĐH)*, Còn theo luật GD LB

Nga (1992. 1996) thì chất lượng GD bắt buộc mới là trình độ PT cơ sở 9 năm. Nhà nước LBN thời đó có thể cho rằng môi trường này cho thấy đã có tiềm lực kinh tế và cơ sở chính trị - xã hội vững chắc. So sánh với thời gian thì chất lượng GD công nghệ bắt buộc miễn phí trình độ PT đây đây cho đến nay chất lượng học sinh tại đa số các nước phát triển Âu, Mỹ.

TS. Nguyễn Nh t